

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Rheden

Betreft: Advies Koersdocument Sociaal Domein 'Samen Leven in Rheden'.
Dieren, 13 mei 2024

Geacht college,

In het afgelopen jaar is de adviesraad steeds meegenomen in de ontwikkeling van het document 'Samen leven in Rheden' en daarmee in de koers die de gemeente zou willen varen als het gaat om het sociaal domein. 'Zou willen varen'. Want de laatste maanden is steeds duidelijker geworden dat er scherpe keuzes gemaakt moeten worden tussen wat je als gemeente kúnt en wat je als gemeente wíl. Er is financieel zwaar weer op komst. Het koersdocument is positief ingestoken, een mooi verhaal en een mooie visie. Maar wat de inwoners hiervan zullen merken valt of staat bij wat er daadwerkelijk kan worden uitgevoerd met de middelen die er zijn.

De adviesraad heeft kennis genomen van de laatste versie en is bijgepraat op de inhoud en een aantal grote dilemma's. Hieronder zullen wij puntsgewijs ons adviezen meegeven.

1. Zorg dat de discussies niet alleen zullen gaan over wat je als gemeente niet meer doet, maar juist ook over hoe je het ánders kunt doen.

Wij begrijpen de enorme opgave waar de gemeente voor staat en waar wij dus als inwoners voor staan. Maar het kan niet zo zijn dat we alleen keuzes maken tussen iets wel of niet doen. Er zijn inmiddels verschillende aanknopingspunten genoemd waarop dit kan. Eén van de meest belangrijke is dat er meer samenhang en samenwerking is tussen de verschillende domeinen en disciplines. Door de casus centraal te stellen in plaats van de voorziening. Door nog eens naar de inzet van de doorbraakmethode te kijken. Door de omgevingsvisie die binnenkort wordt vastgesteld ook in het licht van de visie op het sociaal domein en van de integrale wijkaanpak te bekijken. Rheden heeft immers te maken met grootstedelijke problematiek die je niet zomaar kunt veranderen. Maar alles wat in 'de omgeving' kan worden gedaan om deze problematiek het hoofd te bieden levert uiteindelijk winst op. Hoe integraler hoe beter, is onze mening.

2. Ga niet tornen aan de sociale basis. Sterker nog: als het maar enigszins mogelijk is, verstevig deze basis dan nog verder. Hou juist nu de meest kwetsbare doelgroepen goed in het oog en in beeld.

Dat de gemeente in financieel zwaar weer terecht is gekomen heeft veel te maken met de bevolkingssamenstelling. Er is forse vergrijzing, er zijn relatief veel mensen in (zeer) kwetsbare posities in onze gemeente. Daar wordt in de verdeling van de rijks gelden niet altijd even goed rekening mee gehouden. Toch kan het niet zo zijn dat de besparingen dan juist op deze laatste groep neerslaan omdat er op de gemeentelijke taken die in de sociale basis en in preventieve sfeer plaatsvinden, geen vastomlijnde wettelijke grondslag is. Als de voorzieningen aan de

voorkant verder worden afgebouwd, zullen binnen afzienbare tijd de kosten van de wettelijke taken (nog) verder toenemen.

3. Zet ongelijk beleid in om tot gelijke uitkomsten te komen.

Welvaart, welzijn en gezondheid zijn niet gelijk verdeeld. Voorzieningen die hieraan bijdragen zouden dit dus ook niet moeten zijn. In het koersdocument worden al keuzes voorgesteld. Bijvoorbeeld door bepaald beleid of bepaalde voorzieningen alleen daar uit te voeren waar het daadwerkelijk nodig is. In de praktijk kan dat betekenen: wel in de ene, maar niet in de andere wijk. De adviesraad kan zich hier goed in vinden en juicht dit toe. Concentratie van inzet op bepaalde wijken kan de katalysator van echte en structurele verbeteringen zijn. Wel willen wij nog meegeven dat het van belang is hier goed over te communiceren. Scherpe keuzes moeten worden uitgelegd, juist ook met het oog op het punt hierna.

4. Geef met 'gezond verstand' vorm en inhoud aan 'Gezond Vertrouwen'.

Wij kunnen ons zeer vinden in alle leidende principes. Gezond vertrouwen noemen wij in het bijzonder. Gezond vertrouwen vraagt ook om gezond verstand, om oplossingen die logisch zijn. Soms kan dit betekenen dat je als gemeente niet altijd de regels volgt als deze overduidelijk niet helpend zijn. Geef daarvoor de ruimte. Onze steun heeft u.

Sorteer ook alvast voor op de nieuwe kloven die eraan komen. Denk bijvoorbeeld aan de 'duurzaamheidskloof', de kloof tussen mensen die zich kunnen voorbereiden op alles wat komt en de mensen die dat niet kunnen. Kloven zijn niet goed voor het vertrouwen.

Ook de naweeën van de toeslagenaffaire dreunen nog steeds na. Hierdoor zijn er meer mensen die het vertrouwen in de overheid hebben verloren en niet snel voorzieningen zullen aanvragen of contact zullen zoeken als het niet goed met ze gaat. Dit blijft zorgelijk.

5. Geef ruimte aan inwoners, vrijwilligersorganisaties, mantelzorgers en ondernemers zodat we het samen écht anders kunnen doen.

Het koesteren van de vrijwilligersorganisaties onderschrijven wij zeer. Maar let op dat koesteren bestaat uit het zorgen dat zij goed kunnen doen wat ze doen. Dat is iets anders dan je helemaal terugtrekken, dat gaat juist veel meer over het zo min mogelijk opwerpen van barrières door allerlei regels. Het door u gekozen Rhedens Model beschouwt vrijwilligersorganisaties als één van de hoekstenen van haar beleid. Geef dan ook de professionele organisaties daar waar mogelijk de taak deze te faciliteren en te begeleiden in plaats van hun eigen projecten te laten opstarten. Goed voor de continuïteit en de lokale worteling.

Ditzelfde geldt voor inwonersinitiatieven. Deze gaan belangrijker worden dan ooit, maar moeten echt vanuit de samenleving kunnen ontstaan en niet worden opgelegd. Ook zijn er veel ondernemers actief in Rheden die heel graag hun steentje bijdragen aan bijvoorbeeld beschut werken of re-integratie, maar regelmatig gehinderd worden door procedures. Er is een betere samenwerking nodig tussen de gemeente, de organisaties, de bedrijven én de inwoners. Dat levert meer resultaat op en het voorkomt dat inwoners onterecht van het ene naar het andere loket worden gestuurd.

6. Richt de gemeentelijke organisatie zó in dat deze recht doet aan de visie die beschreven staat.

We hebben begrepen dat de Dienstverleningsvisie in het najaar wordt vastgesteld. Deze zal cruciaal zijn voor een aantal zaken in het koersdocument. Is er straks genoeg slagkracht binnen de gemeente? Mogen en durven medewerkers hun gezond verstand gebruiken in plaats van altijd de regels te volgen? Welke afspraken maak je met partners als Vivare? De adviesraad juicht het bijvoorbeeld zeer toe dat er nu beter wordt gekeken naar woningtoewijzing van woningen die al aangepast zijn. Dit kan veel schelen in kosten en wachttijden. Op welke fronten kan dat nog meer? Maar het gaat ook over de bereikbaarheid: als je een gemeente wil zijn die laagdrempelig te bereiken is, goed te benaderen door de inwoners, dan zul je goed moeten nadenken over fysieke beschikbaarheid in de dorpen. Een grote uitdaging, zeker in een tijd waarin digitalisering steeds verder wordt doorgevoerd. Online dienstverlening is efficiënt, maar het betekent ook dat een substantieel deel van de inwoners dan niet goed gebruik kan maken van deze dienstverlening. In de ondersteuning bij het aanvragen van de energietoeslagen bleek bijvoorbeeld dat veel inwoners geen DigiD hebben. Waarschijnlijk hebben veel mensen hierdoor de toeslag laten liggen. Een toeslag waar ze wel voor in aanmerking kwamen en zeker ook goed hadden kunnen gebruiken. Fysiek contact en een goede bereikbaarheid (ook na 12.30 uur) maakt dat meer inwoners zich gehoord en gezien voelen. Dit zal het vertrouwen in de (gemeentelijke) overheid ten goede komen.

Al vaker hebben wij gepleit voor meer “fysiek contact” met inwoners die de “taal” van de overheid niet voldoende begrijpen. De omvang van de uitvoeringscapaciteit moet dit dan wel mogelijk maken natuurlijk. Wellicht moet de prioriteit eerder hier liggen dan bij beleidscapaciteit!

7. Hou er in de monitoring en bij de uitvraag van klanttevredenheid rekening mee dat je lang niet alle groepen bereikt.

Met de panels, de monitors en straatgesprekken worden veel mensen bereikt, maar ook heel veel mensen niet. Juist mensen die het toch al moeilijk vinden om gebruik te maken van voorzieningen of mensen die weinig vertrouwen in de overheid hebben, worden hiermee niet bereikt. Dit geeft een vertekend beeld en wij pleiten ervoor om kanalen in te zetten die ook deze groepen mensen bereiken.

Samenvattend kunnen we zeggen dat de adviesraad de toon van de visie onderschrijft. We begrijpen dat er nu lastige keuzes moeten worden gemaakt maar we vragen u als college en ook de gemeenteraad met klem om hierin de sociale basis te ontzien en om open met elkaar het gesprek te voeren over hoe het juist ánders kan. Hierbij past vertrouwen, af en toe buiten de lijntjes kleuren en vooral ook ruimte geven aan inwoners, vrijwilligers en ondernemers. Het zal duidelijk zijn dat onze zorgen niet zozeer bij het beleid liggen, maar vooral bij de uitvoering.

Wij volgen uiteraard met belangstelling wat u met ons advies doet en denken graag, gevraagd en ongevraagd, mee.

Met vriendelijke groet, namens de adviesraad,
Angela Vos, voorzitter